

Jolanta Załączny

Oferta edukacyjna Muzeum Niepodległości

Niepodległość i Pamięć 18/1 (33), 225-233

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jolanta Załęczny
Muzeum Niepodległości w Warszawie

Oferta edukacyjna Muzeum Niepodległości

Od początku istnienia Muzeum działalność edukacyjna była – obok gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów – podstawową płaszczyzną pracy placówki. Podejmowane inicjatywy kierowane są do różnych grup odbiorców, ale ogromny nacisk kładziony jest na wypracowanie skutecznych metod współpracy ze szkołami, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb uczniów i nauczycieli. I to właśnie do nich adresowane są różnorodne propozycje przygotowane przez pracowników Muzeum. Opierają się one na wykorzystaniu zbiorów i prezentowanych wystaw oraz na współpracy z różnymi środowiskami społecznymi. Współpraca ta owocuje organizacją spotkań upamiętniających wydarzenia historyczne i osoby z nimi związane. W działania Muzeum wpisują się dyskusje na temat tradycji niepodległościowych i ich miejsca we współczesnym życiu społecznym oraz konferencje i sesje naukowe z udziałem uznanych autorytetów naukowych¹. Oferta muzealna uwzględnia przede wszystkim potrzeby nauczycieli historii, wiedzy o społeczeństwie oraz języka polskiego, ale może być przydatna w pracy nauczycieli innych przedmiotów oraz dla wychowawców dzieci i młodzieży na różnym poziomie kształcenia.

Lekcje muzealne

Podstawową formą działań edukacyjnych są oczywiście lekcje muzealne towarzyszące wystawom stałym i czasowym. Są one dostosowane do obowiązującej podstawy programowej, a przy konstruowaniu scenariuszy lekcji brane są pod uwagę sugestie nauczycieli oraz możliwości percepcyjne i zainteresowania uczniów. Koncepcja zajęć edukacyjnych uległa istotnej

¹ Szerzej o organizowanych konferencjach: A. Stawarz, *Moje spojrzenie na 20 lat działalności Muzeum Niepodległości w Warszawie*, „Niepodległość i Pamięć”, R. XVII, nr 1(31), Warszawa 2010, s. 9-11.

zmianie. W poprzedniej ofercie do najmłodszych odbiorców skierowana była propozycja lekcji *Znaki państwa polskiego. Herb, barwy, hymn* połączona ze zwiedzaniem wystawy *Z Orłem białym przez wieki*. Z wystawą *Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914-1921* wiązało się kilka tematów lekcji: *Twórcy niepodległej*, *Kształtowanie państwowości i granic II RP* oraz *Wojna polsko-bolszewicka (Bitwa Warszawska 1920)*. Zajęcia miały na celu zapoznanie uczniów z procesem odzyskiwania przez Polskę niepodległości poprzez ukazanie różnorodnych działań militarnych, politycznych i społecznych oraz osób bezpośrednio w nie zaangażowanych. Trzecia z wystaw stałych, zatytułowana *Żeby Polska była Polską. Dzieje opozycji w PRL 1945-1989* to propozycja dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Dla tej grupy przygotowana była lekcja zatytułowana *Opozycja antykomunistyczna od 1945 do 1989. Różne środowiska, organizacje, środki – jeden cel: Niepodległa Polska*. Inne tematy zależne były od charakteru wystaw czasowych. Przykładem może być wystawa *Mazowsze w czasach Chopina* (2010), uczniowie zwiedzający tę ekspozycję uczestniczyli w lekcji *Od Napoleona do powstania listopadowego* lub *Mazowieckim tropem Chopina*.

Nowa oferta edukacyjna (od marca 2011) ma nieco inny charakter. Poszczególne propozycje kierowane są do konkretnego kręgu odbiorców, ich podstawowym elementem jest prezentacja multimedialna i towarzysząca jej prelekcja, zaś uzupełnieniem dobrane tematycznie wystawa. Do najmłodszych gości adresowana jest lekcja zatytułowana *Poznajemy muzeum*. Zajęcia są przeznaczone dla dzieci odwiedzających muzeum po raz pierwszy, służą poznaniu obiektu, ale są też samodzielnym sposobem „odkrywania” muzeum. Dzieci dowiadują się, czemu służy placówka muzealna, oglądają ekspozycje, poznają nowe terminy: zabytek, eksponat, wystawa, obraz, rzeźba, dokument, itp. Uczniom klas 1-4 szkoły podstawowej proponujemy temat *Moja przygoda z historią*. Zajęcia mają na celu pokazanie ciekawych wydarzeń przeszłości w sposób zrozumiały dla dziecka. Poprzez barwną opowieść o zdarzeniach i ich uczestnikach dzieci poznają historię kraju, mają okazję wczuwać się w atmosferę wydarzeń z przeszłości. Prezentowane zagadnienia służą pobudzaniu wyobraźni, zaś w ukierunkowaniu toku myślenia mają pomóc karty pracy. Podobny charakter ma lekcja przygotowana z myślą o starszych klasach szkoły podstawowej. Zajęcia zatytułowane *Podróże w czasie i przestrzeni* polegają na zaprezentowaniu wybranych wydarzeń historycznych, stworzeniu sytuacji, w której uczeń wczuwa się w rolę uczestników zdarzeń. Tłem lekcji jest wystawa *Z orłem białym przez wieki, Polonia Restituta*, ewentualnie odpowiadająca założeniom zajęć wystawa czasowa. Sposobem

na uporządkowanie wiedzy historycznej na poziomie klasy 6 szkoły podstawowej i 1 klasy gimnazjum są zajęcia *Historia Polski w pigułce*, będące próbą przybliżenia historii Polski w ujęciu chronologicznym, z ukazaniem ważnych wydarzeń i postaci. W oparciu o eksponowaną wystawę *Z orłem białym przez wieki* uczniowie poznają dzieje Polski i Polaków. Sprawdzianem poznanych treści jest rozwiązywanie zadań ujętych w kartach pracy. Zgodnie z misją muzeum lekcje przeznaczone dla uczniów winny ukazywać postawy Polaków walczących o niepodległość. Taki cel mają zajęcia opatrzone tytułem *To dlatego Polska żyje, że narodziłeś ty!* Poza walką zbrojną prezentowana jest rola kultury, nauki, religii, a uczniowie poznają utwory literackie oraz dzieła malarskie kształtujące postawy patriotyczne na przestrzeni dziejów. Dla najstarszej grupy uczniów przygotowana została lekcja prezentująca twórców niepodległej Polski (Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego) i ich wkładu w tworzenie państwa polskiego. Na bazie wystawy *Polonia Restituta* uczniowie poznają okoliczności odzyskania przez Polskę niepodległości oraz rolę wymienionych osób.

Lekcje muzealne prowadzone są również w oddziałach. Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej proponuje uczniom i nauczycielom trzy tematy zajęć połączonych ze zwiedzaniem wystaw stałych. Ekspozycja *Więźniowie X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej* służy jako ilustracja do lekcji: *Powstanie styczniowe* oraz *Walka Polaków o niepodległość na przykładzie losów więźniów X Pawilonu*. Ciekawą propozycją jest wystawa *Sybiracy 1940-1956* oraz towarzysząca jej lekcja pod tym samym tytułem. W Muzeum Więzienia Pawiak przygotowana została ekspozycja *Pawiak 1835-1944*, na której pracownicy prowadzą lekcje na tematy: *Pawiak a Polskie państwo Podziemne* i *Dzień powszedni na Pawiaku (1939-1944)*.

Na rok 2011 Muzeum zaplanowało nowe wystawy, którym towarzyszą zajęcia edukacyjne kierowane do dzieci i młodzieży. W styczniu w Muzeum Niepodległości obejrzeć było można wystawę fotografii Henryka Poddębskiego z albumu *Kresy*, zorganizowaną wspólnie z Agencją Reklamy i Wydawnictw AD REM z Lublina. Uczniowie uczestniczyli w lekcji *Podróż sentymentalna*. Celem zajęć było przybliżenie tematyki kresowej, przywołanie atmosfery miejsc otoczonych swoistą legendą budowaną na kartach literatury przez rzesze twórców. Takie ujęcie tematu może okazać się przydatne maturzystom przygotowującym prezentacje o tematyce kresowej. Wystawę *Polskie dzieci, młodzież i szkoły na tułacznych szlakach 1939-1948* uzupełniała lekcja *Trudne losy rówieśników*, wprowadzająca w atmosferę tamtych lat. Uczniowie odwiedzający ekspozycję rozwiązywali zadania,

które wymagały prześledzenia losów przedstawicieli środowiska tułacznych dzieci. Do uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych skierowane zostaną zajęcia *Moda na patriotyzm* towarzyszące wystawie *Bizuteria patriotyczna od powstania styczniowego do Solidarności* (maj – sierpień 2011).

Scenariusze lekcji są konstruowane pod kątem programów nauczania historii na poszczególnych poziomach edukacji, są dostosowane do zróżnicowanego wieku dzieci i młodzieży, uwzględniają także elementy edukacji regionalnej. Formą zachęcenia uczniów do aktywnego udziału w lekcji są karty pracy (druki edukacyjne). Są to krzyżówki tematyczne, puzzle oraz różnorodne polecenia. Najmłodszym uczestnikom lekcji proponujemy ponadto tradycyjne zajęcia polegające na rysowaniu określonych postaci lub scen historycznych.

Wakacje i ferie w Muzeum

Od kilku lat w ramach wakacyjnej i zimowej akcji Muzeum Niepodległości prowadzi zajęcia dla dzieci połączone ze zwiedzaniem ekspozycji stałych i czasowych. Muzeum współpracuje z koordynatorami akcji na terenie Warszawy oraz z Biurem Promocji Urzędu Miasta. Na uczestników spotkań czekają też inne propozycje. W latach ubiegłych Agencja Artystyczna Ars Verbum proponowała dzieciom spotkania tematyczne. Współpracująca z Muzeum pianistka Katarzyna Kraszewska prezentowała uczestnikom akcji tematy muzyczne, w latach ubiegłych były to zajęcia *Paderewski – mistrz tonów i mąż stanu*, w Roku Chopina tematem była oczywiście jego muzyka. Dzieci brały udział w zajęciach poświęconych okolicznościom odzyskania niepodległości w roku 1918, poznawały historię państwa polskiego i dzieje godła, zapoznały się z biografią i dorobkiem rzeźbiarza Jana Szczepkowskiego. Uczestnicy spotkań otrzymali przygotowany specjalnie na tę okazję *Akt nadania tytułu Młodego Przyjaciela Muzeum Niepodległości*.

Wakacyjna propozycja Muzeum Niepodległości w roku 2010 nosiła tajemniczy tytuł *Detektywi historii*. Złożyły się na nią trzy tematy: *Śledztwo w sprawie orła białego*, *Mazowieckim tropem Chopina* oraz *Dowód w sprawie odrodzenia*. Wiązały się one oczywiście z naszymi wystawami. W ramach zajęć dzieci rozwiązywały zadania związane z wystawami, rysowały, a na koniec otrzymywały pamiątkowe dyplomy².

Konkursy edukacyjne

Tradycją Muzeum jest organizowanie konkursów związanych w szczególności z wydarzeniami historycznymi, które miały znaczenie dla wyzwolenia przez Polaków niepodległości. Sztandarowym działaniem jest konkurs *Niepodległa*, który od roku szkolnego 2009/2010 zmienił nieco swój charakter. W tytule uwzględniliśmy związki tradycji ze współczesnością. Założenia konkursu pozostały w zasadzie niezmienione, poszerzono natomiast krąg adresatów. Obok dzieci i młodzieży zaproszono do udziału także dorosłych. Celem konkursu jest zapoznanie uczestników z problematyką odzyskania i obrony przez Polskę niepodległego bytu, przybliżenie postaci zaangażowanych w walkę o wolność kraju w XIX i XX wieku, kształtowanie patriotyzmu w nawiązaniu do tradycji niepodległościowych narodu polskiego oraz odnajdywanie w najbliższym otoczeniu miejsc, gdzie tradycja styka się ze współczesnością. Konkurs jest realizowany w kilku kategoriach: prace plastyczne: rysunek, malarstwo, grafika, collage, plakat, forma przestrzenna (makieta), forma dokumentalna – album z wykorzystaniem różnorodnych materiałów (np. fotografie, pocztówki, rysunki, reprodukcje grafik, plakatów, mapy i szkice, opisy, kopie dokumentów, fragmenty nieznanymi relacji, listów i in.) oraz praca literacka: wspomnienia (własne, członków rodziny, znajomych, spisane przez uczestnika konkursu) i refleksje będące rozwinięciem fragmentu poetyckiego wybieranego każdorazowo na potrzeby konkursu³. Laureaci konkursu nagradzani są dyplomami i publikacjami książkowymi, najlepsze prace plastyczne eksponowane są na okolicznościowej wystawie.

Dużym zainteresowaniem cieszy się konkurs *Mazowsze – moja mała ojczyzna*, który wpisuje się w działania o charakterze regionalnym, podejmowane przez nauczycieli na różnych szczeblach kształcenia. Zamiarem organizatorów jest zachęcenie uczestników konkursu do bliższego poznania swojej miejscowości, jej dziedzictwa kulturowego (zabytki, miejsca pamięci, lokalne tradycje), ale także do zainteresowania się współczesnym życiem miejscowości czy regionu. Celem konkursu jest inspirowanie młodych ludzi do twórczego promowania swojej małej ojczyzny poprzez przygotowanie pracy plastycznej (plakat, makieta, collage, rysunek), albumu, prezentacji multimedialnej lub pracy literackiej.

3 W roku 2009/2010 był to cytat z wiersza Artura Oppmana *Warszawianka: To dlatego Polska żyje, że Narodzie żyjesz ty!* [w:] *Ta co nie zginęła. Antologia poezji, pieśni patriotycznej i niepodległościowej*, wyb. M. Pałaszewska i A. Żmuda, Warszawa-Rzeszów 2008, s. 82).

Organizując konkursy edukacyjne, Muzeum poszukuje partnerów. Jednym z nich jest Oddział Warszawski Stowarzyszenia Nauczycieli Polonistów. Efektem współpracy jest – zorganizowany w roku 2010 już po raz piąty – Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy. Został on zatytułowany *Duchowe testamenty wielkich Polaków* i poświęcony Fryderykowi Chopinowi oraz Janowi Ignacemu Paderewskiemu. Celem konkursu, poza poznaniem dorobku obydwu wybitnych Polaków, jest odkrywanie talentów oratorskich, a ponadto pogłębianie uczuć patriotycznych, budowanie poczucia tożsamości narodowej.

Charakter szczególny mają konkursy towarzyszące rocznicom historycznym. W roku 2010, w ramach obchodów dziewięćdziesiątej rocznicy Bitwy Warszawskiej, Muzeum, Oddział Warszawski Stowarzyszenia Nauczycieli Polonistów oraz doradcy metodyczni bibliotek szkolnych m. st. Warszawy zorganizowali konkurs zatytułowany *Bitwa Warszawska w świadomości młodych Polaków*. Poprzez różne formy: rysunek, malarstwo, grafikę, collage, plakat, makietę, animację komputerową, młodzież mogła prezentować swój stosunek do jednego z najważniejszych wydarzeń historycznych XX wieku. Na laureatów czekały nagrody książkowe i dodatkowa atrakcja – udział w grze strategicznej. Dla nauczycieli na stronie internetowej zamieszczono bibliografię dotyczącą Bitwy Warszawskiej, w której znalazły się pozycje książkowe przydatne w pracy z młodzieżą⁴.

Spotkania, konferencje naukowe, promocje książek

Zgodnie z profilem i misją Muzeum organizuje różnorodne spotkania, których tematyka może zainteresować nauczycieli oraz uczniów. Naszym celem jest zgromadzenie w Muzeum zróżnicowanej widowni. Stąd szerokie spektrum tematów spotkań oraz różny ich poziom. Wśród propozycji warto odnotować *Spotkania krzemienieckie*, które cieszą się zainteresowaniem nie tylko środowisk kresowych. Niezmiernie ciekawa okazała się propozycja spotkań towarzyszących wystawie fotografii z albumu *Kresy* Henryka Poddębskiego (styczeń 2010). Do szerokiego grona adresowany jest cykl *W salonie u Radziwiłłów*, gdzie gośćmi Karola Mórańskiego w roku 2010 byli wybitni historycy (prof. Janusz Tazbir, prof. Jan Dziegielewski, prof. Henryk Samsonowicz, prof. Marian Fuks), ludzie pióra (Józef Hen, Tomasz Łubieński) czy osoby kultury znane z telewizji (Jadwiga Mackiewicz,

Bohdan Tomaszewski). W działalności Muzeum dużo miejsca zajmują – oferowane szerokiemu odbiorcy – prelekcje tematyczne prowadzone przez pracowników merytorycznych oraz prelegentów z ośrodków naukowych, towarzystw regionalnych czy stowarzyszeń. Tematyka spotkań jest bardzo różnorodna, mają one charakter okazjonalny (nawiązują do rocznic historycznych), towarzyszą wystawom, prezentują rezultaty badań naukowych czy twórcze poszukiwania badaczy-regionalistów.

Dla odbiorcy o bardziej sprecyzowanych zainteresowaniach przygotowujemy konferencje i sesje naukowe. Dotyczą one z reguły ważnych wydarzeń historycznych, np. w roku 2009 odbyła się konferencja zatytułowana *Pamięć Września 1939 roku – muzea, cmentarze, pomniki*, w roku 2010 – wspólnie z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego – zorganizowaliśmy konferencję *Mazowsze w Wielkiej Wojnie z Zakonem Krzyżackim 1409-1411* oraz *Spółczesność, Kościół katolicki, ruch ludowy w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1919-1921*, zaś we współpracy z Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie i Wojskową Akademią Techniczną przygotowana została konferencja *180. Rocznica wybuchu powstania listopadowego*. W roku 2011 odbyła się konferencja podsumowująca obchody rocznicowe wydarzeń 1920 roku (zorganizowana wspólnie z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego). Referaty prezentowane przez prelegentów reprezentujących ośrodki naukowe stanowią cenny materiał poszerzający wiedzę uczniów, mogą też okazać się przydatne w pracy nauczycieli.

Współpracujące z nami wydawnictwa organizują w Muzeum promocję książek o tematyce historycznej z udziałem wybitnych znawców tematyki. Od listopada 2010 roku w programie imprez muzealnych znalazły się spotkania nazwane *Salonem Książki Historycznej* KLIOTEKA.

Ciekawą propozycją są *Filmowe Konfrontacje Historyczne*, w ramach których prezentowane są interesujące filmy fabularne i dokumentalne, a w spotkaniach często uczestniczą ich twórcy. Specjalnie dla szkół organizowane są przedpołudniowe projekcje filmów.

Publikacje Muzeum Niepodległości i ich przydatność w pracy nauczyciela

Współpracujący z Muzeum nauczyciele dobrze znają większość naszych wydawnictw. Mają one bardzo różnorodny charakter, a wielu nauczycieli znajdzie tam artykuły przydatne w codziennej pracy z uczniem. Cenne

wiadomości znaleźć można w katalogach i informatorach wydawanych przy okazji wystaw, poza komentarzem zawierają one sporo zdjęć nie zawsze dostępnych w innych publikacjach. Muzeum wydaje też szereg opracowań monograficznych o charakterze okolicznościowym. Nie są to wyłącznie publikacje naukowe, z niektórych mogą też korzystać uczniowie, warto ich lekturę polecić jako pracę samodzielną uczniom szkół licealnych. Głównym wydawnictwem Muzeum jest periodyk naukowy „Niepodległość i Pamięć”. Zamieszczane są w nim artykuły o bardzo różnorodnej tematyce, wiele z nich może wzbogacić szkolne lekcje historii.

Ponadto Muzeum wydaje także zestawy pocztówek okolicznościowych oraz płyty z nagraniami pieśni patriotycznych, audycji archiwalnych, które mogą wzbogacić lekcje historii. Dysponujemy wystawami planszowymi, które można zaprezentować uczniom w szkołach i wykorzystać jako materiał ilustracyjny do lekcji czy okolicznościowego spotkania. Nauczycielom warto jeszcze polecić wydawnictwo Fundacji „Polonia Restituta” – „Nasza Rota”, gdzie znaleźć można – obok artykułów tematycznych – scenariusze lekcji.

Współpraca z nauczycielami i szkołami

Muzeum bardzo ceni sobie bliskie kontakty z nauczycielami i grupami uczniów⁵. Mamy już zaprzyjaźnione z nami szkoły. Chcemy zacieśnić te kontakty. Szkołom mającym patronów związanych z odzyskaniem niepodległości z okazji 11 listopada wysyłaliśmy w roku ubiegłym pakiety naszych wydawnictw. Jesteśmy otwarci na nowe propozycje, chętnie podejmiemy ciekawą współpracę. Odpowiadamy na zapotrzebowanie szkół i prowadzimy lekcje poza Muzeum, np. w przyszpitalnych placówkach oświatowych. Pracownicy merytoryczni zapraszani są także na szkolne sesje historyczne czy okolicznościowe spotkania, np. z okazji 11 listopada. Możemy patronować organizowanym przez nauczycieli konkursom, sesjom historycznym i polonistycznym czy różnorodnym projektom. Przy tej okazji oferujemy pomoc merytoryczną, a także przekazujemy na potrzeby organizatorów przedsięwzięcia nasze publikacje.

Niezwykle cenną inicjatywą jest niewątpliwie Letnia Szkoła Regionalizmu. Organizowana od kilku lat, skupia nauczycieli zainteresowanych

5 O tym, że nasze działania s. pozytywnie postrzegane przez nauczycieli mogą świadczyć refleksje zawarte w artykule Ewy Grodeckiej, *Na Mazowszu o regionalizmie. Muzealnicy – sprzymierzeńcy nauczycieli*, [w:] *Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe Mazowsza*, Warszawa 2009, s. 83-86.

szeroko rozumianą edukacją regionalną, nauczycieli twórczych i otwartych na nowe wyzwania. W roku 2007 nauczyciele przebywali w Pułtusk, a współorganizatorem zajęć była Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, w roku 2008 uczestnicy zajęć odwiedzili Mińsk Mazowiecki, Siennicę i Siedlce, a w 2010 zajęcia Letniej Szkoły Regionalizmu odbyły się w Płocku; partnerem Muzeum Niepodległości były: Muzeum Mazowieckie w Płocku, Krajowa Rada Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych oraz Stowarzyszenie Ekosystem – Dziedzictwo Natury. Głównym tematem Letniej Szkoły Regionalizmu jest szeroko rozumiany patriotyzm i regionalizm. W roku 2007 był to *Regionalizm i patriotyzm w mojej rodzinie, szkole i małej ojczyźnie*, w roku 2008 *Patriotyzm i regionalizm w mojej małej ojczyźnie*, zaś w roku 2010 *Patriotyzm i regionalizm w nowych podstawach programowych*. To właśnie efektem takich spotkań jest publikacja *Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe Mazowsza*. Znalazły się tam niezwykle wartościowe materiały przydatne w pracy pedagogicznej. Co ważne, można je wykorzystać nie tylko w mazowieckich placówkach oświatowych, mogą być inspiracją dla nauczycieli w różnych regionach Polski. Prezentowane w ramach Letniej Szkoły Regionalizmu prelekcje i wykłady dotyczą zagadnień z zakresu regionalistyki i edukacji regionalnej, wzbogacają wiedzę uczestników i dostarczają nowych pomysłów do pracy z uczniem. Muzeum Niepodległości jest też partnerem Koalicji na rzecz historii najnowszej w edukacji, której celem było zwrócenie szerszej uwagi na zagadnienia dotyczące historii XX wieku i nadanie im właściwego znaczenia w praktyce szkolnej. Podejmowane przez nas działania muzealne i inicjatywy edukacyjne wspierają pracę nauczycieli i propagują edukację historyczną⁶.

To oczywiście syntetyczna prezentacja oferty edukacyjnej Muzeum Niepodległości. Staramy się wciąż wzbogacać program i wychodzić naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli, mając nadzieję, że nasze działania spotkają się z życzliwością i pozytywnym odbiorem z ich strony.

6 Materiały (scenariusze lekcji oraz informacje o wydawnictwach) przygotowane przez pracowników Działu Edukacji i Promocji były zamieszczane na stronie www.historianajnowsza.pl